

Rechtbank Den Haag

Team Handel- Voorzieningenrechter

Zittingsdatum: dinsdag 28 december 2021 om 12.00 uur

Zaaknummer: C/06/622658 KG ZA 21-1237

PLEITNOTA

Inzake:

mevrouw E. Lenting,
de heer T.J.W. Gomersbach,
mevrouw W.G.M. van Brenk
de heer H.P. van Tellingen
de heer M.O.J. Rinck
ZUMMITT Holding B.V.
eisers,
advocaat: mr. B.J. Maes

tegen:

de Staat der Nederlanden,
gedaagde,
advocaten: mr. J. Bootsma en mr. B.S. Jaasma

Edelachtbare Heer Voorzieningenrechter,
Geachte aanwezigen hier en thuis,

INLEIDING

1. Sinds zondag 19 december 2021, nu al voor de tiende dag op rij, is ons land in volledige lockdown. Hoewel de Nederlandse bevolking reeds onderworpen was aan zeer ingrijpende restricties zoals het coronatoegangsbewijs (CTB), de mondkapjesplicht en zelfs ook al een 'avondlockdown', besloot het kabinet op basis van het OMT-advies over de geanticiperde dreiging c.q. opmars van de zogeheten omikronvariant over te gaan tot een algehele sluiting van de samenleving. Er volgde, na de persconferentie van 18 december 2021, vrijwel onmiddellijke sluiting van de horeca, de binnenruimtes van sportlocaties, zogenaamde 'niet essentiële' winkels, kunst- en cultuurlocaties en vrijwel alle andere publieke locaties. Deze maatregelen vinden hun grondslag in artikel 4.a1, 4.a2, 3.1, 3.2 en 5.a1 van de Tijdelijke wet covid-19 (Trm).
2. Kortom: het leven van de Nederlandse bevolking is voor de derde keer in minder dan twee jaar tijd volledig stilgezet. En dat ook nog eens tijdens een periode die normaliter gekenmerkt zou moeten worden door grote mate van levendigheid, samenkomst en voorspoed (zowel op sociaal als economisch vlak). Door de lockdown wordt echter niet alleen het leven van vele Nederlanders op pauze gezet, maar wordt de kwaliteit van het leven ongekend veel geweld aangedaan; en in het ergste geval zelfs volledig verwoest.

CONCREET BELANG

3. Eisers in deze zaak, mijn cliënten namens wie ik vandaag het woord voer, ervaren - net als miljoenen Nederlanders - aan den lijve de catastrofale gevolgen van het door gedaagde gevoerde beleid. Zij worden geschaad in een aantal van hun meest fundamentele rechten zoals het recht op eerbiediging van de privésfeer (artikel 8 van het EVRM), het recht op eigendom (artikel 1 Eerste Protocol EVRM) en bijvoorbeeld ook het recht op vrijheid van vereniging (artikel 11 van het EVRM). Gedaagde maakt zich hiermee schuldig aan een onrechtmatige overheidsdaad ex artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek.
4. Eisers zijn mensen afkomstig uit uiteenlopende leeftijdsgroepen en met verschillende achtergronden. Zij hebben echter één ding gemeen: zij willen verder met hun leven. De studenten in ons midden, de heren Rinck en Gommersbach, zien hun jeugd en de 'mooiste tijd van hun leven' in rook opgaan en slijten hun dagen achter een scherm in een kleine

studentenkamer. Zij zien de mentale gezondheid van hun leeftijdsgenoten achteruit hollen met alle gevolgen van dien.

5. Dat dit niet alleen voor studenten geldt, kan de mevrouw Van Brenk, werkzaam in het onderwijs, bevestigen. Zij luidt, net als dertien schoolbestuurders, onderwijsonderzoekers en psychologen dat vorige week nog hebben gedaan, de noodklok. Scholieren lijden in steeds verder toenemende mate aan motivatieproblemen, onzekerheid en sombere gevoelens. Dat blijkt echter nog het topje van de ijsberg; een groeiend aantal leerlingen worstelt met depressie, eetstoornissen of automutilatie ten gevolge van de corona-maatregelen.¹ Mevrouw Lenting kan dit als moeder van twee kinderen in de middelbare schoolleeftijd bevestigen. Als moeder wil zij niets liever dan dat haar kinderen hun leven terug krijgen.
6. En dan nog maar te zwijgen over ondernemers, zoals eisers heer Van Telling en ZUMMITT Holding B.V. Zij zien hun levenswerk in rook op gaan en moeten het doen met steunpakketten die deze schade zouden moeten compenseren. Gedaagde doet het voorkomen alsof de maximaal te vergoeden omzetverlies van 90 procent een vetpot is en de ondernemers zich hier gelukkig mee mogen prijzen. Dit is echter bij lange na niet genoeg om het hoofd boven water te houden en al zeker geen manier om winst te kunnen maken. Ondernemen is meer dan het 'overleven' van de ene lockdown naar de andere; het is in essentie gericht op ondernemen, bouwen, groeien, mensen zinvol tewerkstellen en – als het even kan – het maken van winst. Dat laatste wordt nu al anderhalf jaar onmogelijk gemaakt door de meest ingrijpende maatregelen en nu, als klap op de vuurpijl, deze nieuwe lockdown gedurende de Kerstperiode.
7. Ook gaat gedaagde compleet voorbij aan het feit dat die steunpakketten niet uit gratis geld bestaan. De miljarden die nu uitgetrokken worden voor deze steunpakketten komen uiteindelijk weer voor de rekening van de jongere generaties, die nu ook al disproportioneel hard worden geraakt door de lockdown. De burger betaalt, hoe we het ook wenden of keren, de prijs.

GELEDEN SCHADE

8. Iedere dag dat de lockdown voortduurt, neemt de door eisers geleden schade toe. Eenzaamheid en isolatie, een direct gevolg van de lockdown, spelen echter niet alleen onder middelbare scholieren en studenten. Gesteld kan worden dat het land als geheel in een collectieve depressie wordt gestort door een overrijverig OMT en een volgzzaam demissionair

---

¹ Maaïke Vos en Bastiaan Hetebrij, 'Mentale welzijn scholieren verder onder druk: ze worden apathisch', NOS 22 december 2021, te raadplegen via: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2410549-mentale-welzijn-scholieren-verder-onder-druk-ze-worden-apatich>

kabinet – of is het andersom ? – dat zich zo blindstaart op mogelijke cijfers dat het al het andere uit het oog verliest. Het is tijd om hier een grens te trekken en ons voor eens en voor altijd af te vragen hoe veel gezonde levensjaren – wetenschappelijk ook wel uitgedrukt in zogenoemde ‘quality-adjusted life years’ of QUALY’s² – nog verwoest moeten worden vanwege een op basis van een zeer wankel onderbouwd – zeg maar gerust: niet onderbouwd – *geanticipeerd* risico: verloren jeugdige jaren komen niet meer terug, een over de kop gegaan bedrijf herstelt zich niet meer en het herstel van een eetstoornis – de psychische ziekte met het hoogste sterftcijfers – duurt gemiddeld zeven jaar.

9. In dat kader is de op 24 december jl. gewezen uitspraak van de Hoge Raad inzake de ‘spaataks’ nog van belang³. De Hoge Raad oordeelde daarbij – onder verwijzing naar ondermeer jurisprudentie van het EHRM – ondermeer als volgt (in een evident andersoortige casus, maar het gebezigde toetsingskader is zonder meer ook relevant voor deze kwestie):

3.2.1.

Bij de beantwoording van die eerste vraag moet worden vooropgesteld dat het heffen van belasting een inmenging is in het door artikel 1 EP [Eerste Protocol bij het EVRM, ook aangehaald in deze zaak onder punt 42 van de inleidende dagvaarding; aanvulling BJM] gewaarborgde recht op ongestoord genot van eigendom. Deze inmenging is in het algemeen gerechtvaardigd; de tweede alinea van deze bepaling voorziet in een uitzondering om de betaling van belastingen of andere heffingen te verzekeren. Wel moet die inmenging volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ‘lawful’ zijn, een ‘legitimate aim’ dienen en een ‘fair balance’ tussen de belangen van het betrokken individu en het algemene belang respecteren⁴. Bij de beoordeling of de heffing van box 3 op stelselniveau die ‘fair balance’ respecteert, gaat het erom of er een redelijke, proportionele verhouding is tussen de gehanteerde middelen en het met de heffing beoogde doel. Zowel met betrekking tot die middelen als met betrekking tot hun geschiktheid om dat doel te bereiken heeft de wetgever een ruime beoordelingsvrijheid.⁵

10. Ook in casu dient een *legitimate aim* gediend te worden en moet er een *fair balance* zijn tussen het individuele en algemene belang. Het doel zal ongetwijfeld legitiem zijn (maar gebaseerd op totaal verkeerde modellen), maar een *fair balance* tussen individuele en algemene belangen is

---

² Bij de eerste lockdown kwam die ‘boekhouding’ volgens het Ministerie van EZK neer op zo’n 500.000 QUALY’s *negatief*.

³ ECLI:NL:HR:2021:1963

ver te zoeken. Die afweging lijkt – getuige bijvoorbeeld het ontbreken van enige referentie aan artikel 58b, lid 2 Wpg – geen sprake te zijn (geweest).

11. Daarom sta ik vandaag, namens eisers, voor u om u te verzoeken tot onmiddellijke opheffing van de op dit moment van kracht zijnde harde lockdown. Eisers zijn gewone burgers. Burgers die hun leven en / of onderneming totaal naar de verdoemenis geholpen hebben zien worden door het beleid van gedaagde. We zien het met onze eigen ogen, maar de enige die ziende blind en horende doof volhardt in de meest destructieve maatregelen is gedaagde - zo blijkt uit de conclusie van antwoord wederom. Het is tijd om de ogen te openen.

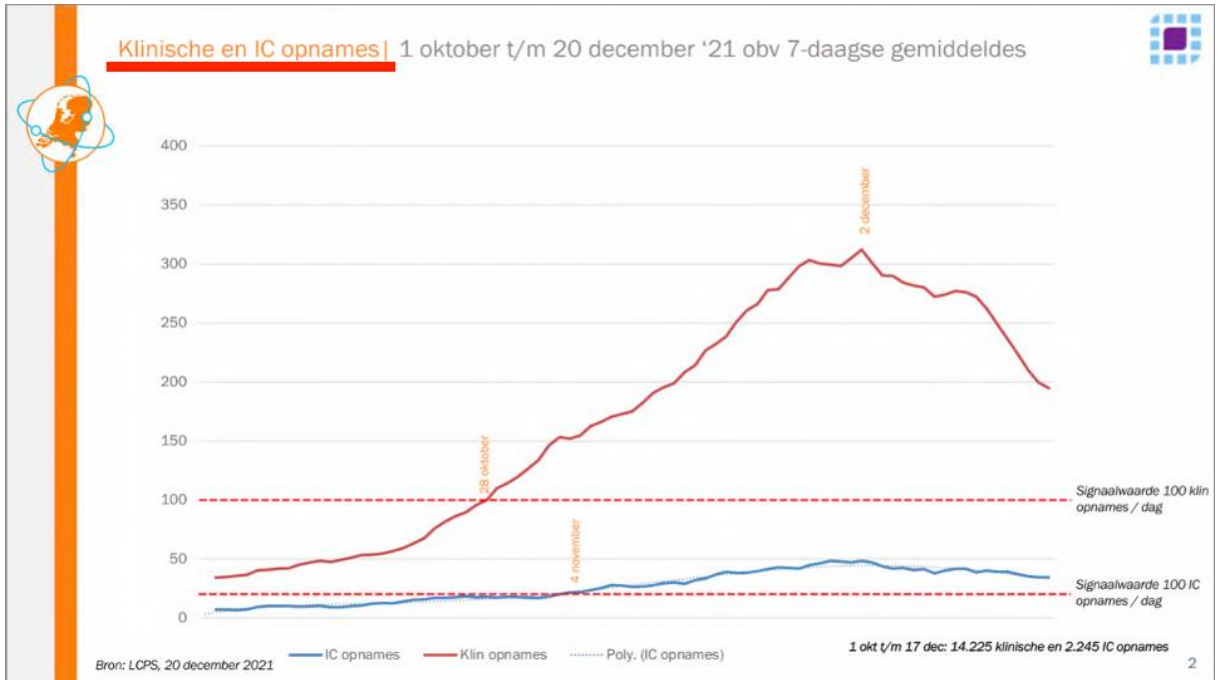
ONTBREKEN NUT EN NOODZAAK LOCKDOWN

12. Gedaagde vergoelijkt de inbreuk op fundamentele rechten van eisers door zich te beroepen op de volksgezondheid, hetgeen inderdaad een inbreuk op bovenstaande rechten kan rechtvaardigen. Met de nadruk op *kan*, met dien verstande dat klassieke grondrechten uiteindelijk altijd dienen te prevaleren boven sociale of positieve grondrechten bij gebreke waarvan klassieke grondrechten altijd en blijven kunnen worden uitgehold. Dat is wat deze crisis ook laat zien: in naam van de 'volksgezondheid' lijkt werkelijk alles geoorloofd. En in dit geval is er **geen** sprake van zo'n rechtvaardiging. Het behoeft geen uitleg dat de lockdown hiermee tevens niet proportioneel is.
13. Toen de complete lockdown werd afgekondigd, bevond Nederland zich al sinds 26 november 2021 in een avondlockdown die gepaard ging met strengere maatregelen overdag, zoals thuiswerken en het verplicht dragen van een mondkapje in binnenruimten. De reden die destijds door het demissionaire kabinet werd genoemd voor het invoeren van de avondlockdown was dat het OMT op korte termijn geen daling verwachtte in de besmettingscijfers en ziekenhuisopnames. Nog geen maand later was er echter wel degelijk een substantiële daling te zien in zowel de besmettingen als de ziekenhuisopnames. Afgaande op gezond verstand zou je verwachten dat dit reden zou zijn om de avondlockdown af te schaffen. In plaats daarvan deed het kabinet het tegenovergestelde en werd een nog veel hardere lockdown ingevoerd.
14. De reden die werd aangevoerd voor deze geheel onnavolgbare wending, was het 'geanticiperde risico' dat de omikronvariant *mogelijkerwijs* met zich mee zou *kunnen* brengen. De sleutelwoorden in het OMT-advies van 24 december 2021, die de landsadvocaat bij herhaling citeert, zijn 'onzeker' en 'onzekerheid'. Die woorden komen gezamenlijk tien keer terug in dit advies. Meer dan dat had gedaagde niet, want er was helemaal geen data beschikbaar over het effect dat Omikron zou hebben op de ziekenhuisopnames. Ook nu nog

ontbreken de harde data die het nut en de noodzaak van deze lockdown zouden moeten onderbouwen en de data en studies die we hebben, wijzen allemaal in dezelfde richting: mild. Ik mag het van onze Medical Counsel dr Jan Bonte niet zeggen, maar ik vond het toch een mooie metafoer van een Zuid-Afrikaanse arts waar de omikronvariant zou zijn ontstaan: een 'airborne vaccine': wel de lusten – natuurlijk opgebouwd immuniteit – niet of nauwelijks lasten door het zeer milde ziekteverloop met nauwelijks ziekenhuis -en IC opnames, laat staan mortaliteit.

15. Zoals gezegd, bevestigt de landsadvocaat dit in haar conclusie van antwoord meerdere keren uitvoerig, maar zij lijkt niet in te zien dat zij daarmee de basis legt voor onze eis: de Staat mag niet zonder een onmiskenbare rechtvaardiging ingrijpen in het dagelijks leven van zijn onderdanen. En wanneer de Staat dat zonder inspraak van de burger toch wenst te doen - en wel op zulke ingrijpende wijze als nu gebeurt - dan moet de Staat op zijn minst op onbetwistbare wijze kunnen aantonen dat dit hier volledige noodzaak toe bestaat. Op het moment dat wij minder verwachten van onze regering, kunnen wij onze grondrechten direct bij het grofvuil zetten.
16. Hoe nobel de 'wij nemen liever het zekere voor het onzekere'-argumentatie van de landsadvocaat op het eerste gezicht ook lijkt: het is alles behalve in het belang van de Nederlandse bevolking om deze gevaarlijke argumentatie klakkeloos te accepteren. Al helemaal omdat er geen enkele reden toe is: de cijfers daalden al toen de harde lockdown werd ingevoerd en dalen nog steeds gestaag verder. Terwijl we hartje winter zitten.
17. In haar conclusie van antwoord geeft de landsadvocaat aan dat de bezetting in de ziekenhuizen *'onverminderd hoog is'*. Dat is direct in tegenspraak met wat enkele woorden later - nog in dezelfde zin - wordt gezegd: op 30 november 2021 was het totale aantal bezette ziekenhuisbedden 2853, en op 23 december 2021 was dit gedaald met ruim 600 bezette bedden tot een aantal van 2221. En die dalende trend houdt aan: op 27 december dook de totale bedbezetting onder de 2000: het gaat nog om 1997 bezette bedden. Dat wil zeggen dat de bedbezetting in krap een maand tijd met bijna 33% gedaald. Ook het voortschrijdend zevendaagse gemiddelde van het aantal ziekenhuis- en IC-opnames daalt snel, zoals men kan opmaken uit de 'Technische Briefing' van de Tweede Kamer op 21 december 2021 zoals uit onderstaande grafieken (**figuur 1**) kan worden opgemaakt. De vraag is dan ook hoe lang deze daling nog door moet zetten alvorens het OMT beslist dat de 'druk op de zorg' voldoende gedaald is en het de rest van de maatschappij *toegestaan* wordt om verder te gaan met hun leven.

Figuur 1

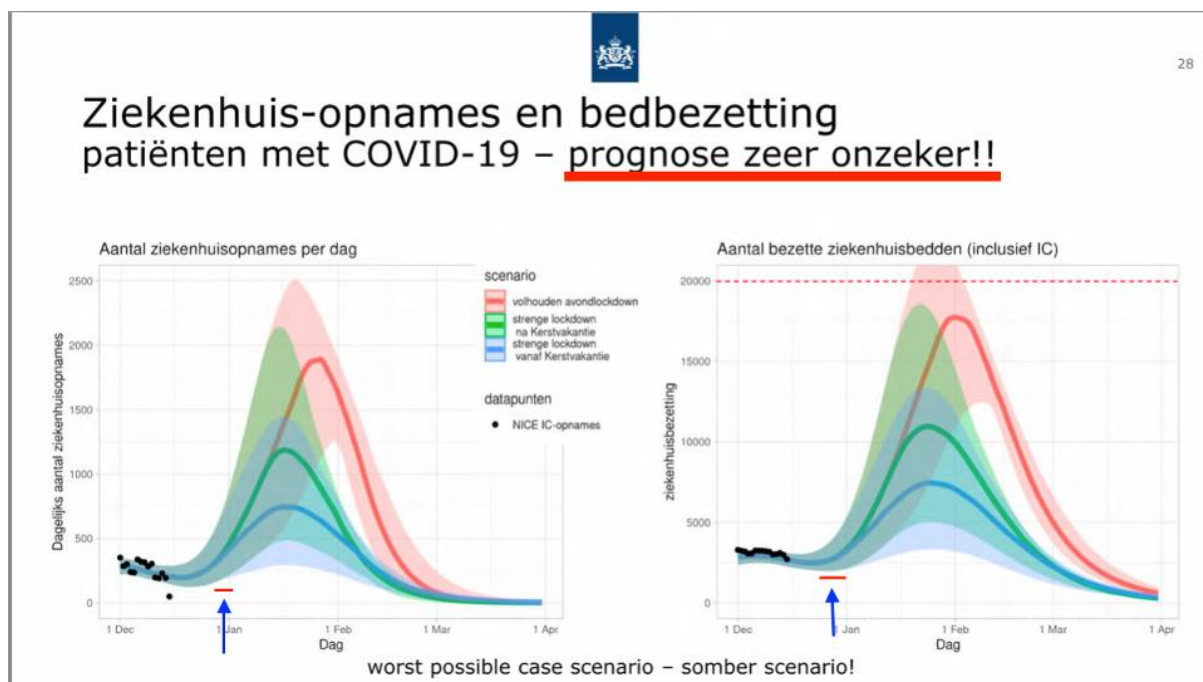

18. De vraag die zich onvermijdelijk aandient, is waarom een lockdown ingesteld werd bij een snel dalende bedbezetting, terwijl op dat moment geenszins duidelijk was of de omikronvariant wel

net zo virulent zou zijn als de Deltavariant. Want naar nu blijkt wordt in het model van het RIVM aangenomen dat de virulentie van de delta- en de omikronvariant hetzelfde is, zoals Jaap van Dissel dat ten overstaan van de NOS op zaterdag 25 december liet weten. Het doemscenario dat ons voorgeschoteld werd is dan ook wederom gebaseerd op een foutieve aanname: de ernst van de ziekte en de kans op ziekenhuisopname is voor de omikronvariant veel lager.

19. Onder punt 4.14 in de conclusie van antwoord worden door gedaagde de verschillende scenario's voor het verdere verloop van het aantal bezette IC-bedden besproken en toegelicht met de grafiek uit de presentatie van Jaap van Dissel in de Tweede Kamer op 21 december jl. Let wel: ik wil hier nogmaals benadrukken dat dit doemscenario gebaseerd is op de *aanname* dat de omikronvariant even virulent is als de deltavariant. En inderdaad, zes dagen na de technische briefing blijkt al dat de voorspelling te somber is. Nu al duikt de bezetting van het totaal aantal ziekenhuisbedden onder het voorspelde aantal - zelfs in het meest gunstige scenario zoals dat door het RIVM wordt geschetst bij een lockdown ingesteld voor de kerstvakantie. De zwarte stippen in **figuur 2** schetsen het beeld zoals die tot de Technische Briefing bekend waren, de rode lijntjes zijn het aantal ziekenhuisopnames respectievelijk de totale ziekenhuisbedbezetting per gisteren, 27 december 2021.

Figuur 2

20. In het overige deel van de conclusie van antwoord wordt onder de verschillende punten opnieuw geciteerd uit deze technische briefing. Steeds weer worden de termen '*modellering, schattingen en voorspellingen*' genoemd. Wat het OMT stelt en wat de landsadvocaat bij herhaling citeert is steeds opnieuw gebaseerd op modellering waarin in de dagvaarding goed onderbouwd beargumenteerd wordt hoe onbetrouwbaar deze is gebleken en nu opnieuw leidend is en als absolute waarheid wordt beschouwd. Nogmaals, dit is een virtuele realiteit, niet de echte realiteit.
21. Onder punt 4.24 citeert gedaagde opnieuw uit het het OMT-rapport waarin beargumenteerd wordt dat de onderzoeken een '*sterk incomplete inschatting van ziekte en ernst*', onder andere door de lage aantallen ziekenhuisopnames waarop deze conclusies worden getrokken'. Dat het in absolute zin gaat om lage aantal opnames gaat bestrijden wij niet. Maar dat heeft veel meer te maken met de lage virulentie van de omikronvariant dan met het totaal aantal geïnfecteerde mensen met de omikronvariant. Dat zijn er in de drie studies samen bij benadering ruim 90.000 mensen. Met andere woorden: het lage totaal aantal ziekenhuisopnames is het directe gevolg van het feit dat de omikronvariant een veel lagere kans geeft op ziekenhuis- en IC-opname dan de deltavariant; de thans bekende cijfers variëren van 50 tot 80% lager.
22. Verder stelt gedaagde dat in de meeste landen de '*uitbreiding naar oudere en kwetsbare groepen nog niet heeft plaatsgevonden*' en dat '*de kans op ziekenhuisopname in de jongere groepen nu eenmaal laag is*'. Dat mag zo zijn, maar in de studie uit Zuid-Afrika die onder voetnoot 10 van de dagvaarding wordt vermeld, wordt keurig de kans op ziekenhuisopname uitgerekend voor de verschillende leeftijdsgroepen, en eveneens voor het al of niet aanwezig zijn van onderliggende aandoeningen. Het moet voor statistici en modellers niet moeilijk zijn om deze gegevens om te rekenen naar de Nederlandse bevolkingsopbouw. Dat heeft het RIVM echter nagelaten terwijl deze studie al op 21 december 2021 gepubliceerd, drie dagen voor het OMT-advies van 24 december 2021.
23. En ongeacht hoeveel of hoe weinig data er zijn: het zijn wel *echte* getallen uit de *echte* werkelijkheid en dus geen virtuele getallen uit een gemodelleerde werkelijkheid die bij herhaling anders blijkt te zijn dan de echte werkelijkheid. *Garbage in, garbage out*. Blijkbaar laat het OMT wederom de virtuele werkelijkheid zwaarder wegen dan de reële werkelijkheid. En dat is precies waar het om gaat. De lockdown werd - voor de derde keer - ingesteld op basis van onbetrouwbare modellen, die ons steeds opnieuw doemscenario's voorschotelden als zijnde de absolute waarheid en achteraf steeds opnieuw veel te somber bleken te zijn. Dat blijkt - ten overvloede - opnieuw uit de voorspellingen gedaan door de Noorse equivalent van het RIVM:

qua besmettingen was de overschatting 10 tot 100 keer te hoog, voor het aantal opnames 2 tot 10 keer te hoog. Het is de ziekte van de 21e eeuw: het de rug toekeren van de werkelijkheid om heil te zoeken in de virtuele wereld van de modellers.

24. Verder wil ik hier nog benoemen dat gedaagde stelt dat ziekenhuisopname *'slechts een binaire maat is waar de ernst van de ziekte een spectrum vertegenwoordigd'*. Ook dat is niet in strijd met de waarheid, maar het gaat toch om de druk op de zorg? Dan gaat het toch om een binaire maat, namelijk wél of niet in het ziekenhuis opgenomen worden? Wel of niet overlijden? Dat de ene persoon hoofdpijn krijgt, een andere persoon diarree en een derde koorts doet toch helemaal niet ter zake, als mensen hiervoor niet opgenomen hoeven te worden, laat staan overlijden?
25. Kortom: de onmiskenbare conclusie op basis van de laatste wetenschappelijke inzichten – en daar lopen wij kennelijk ver vooruit op het OMT die zelfs in haar allerlaatste 135^e advies nog steeds de meeste recente inzichten, studies en data niet lijkt te kennen – is dat gedaagde zich wat betreft het nemen van een zeer ingrijpende maatregel louter heeft gebaseerd op **geanticipeerde risico's die geen rechtvaardiging vinden in de werkelijkheid**.

BELEIDSVRIJHEID VAN DE STAAT

26. Gedaagde stelt dat zij een grote mate van beleidsvrijheid geniet wanneer het gaat om het afkondigen van maatregelen ter bescherming van de volksgezondheid. Echter is er op dit moment, zoals ik eerder heb aangehaald, geen dringende reden tot ingrijpen ter bescherming van de volksgezondheid. Sterker nog, de beschikbare data wijzen juist in tegengestelde richting: in plaats van *aanscherping* van de maatregelen, zoals besloten door gedaagde, zou juist een *versoepeling* van de maatregelen gezien de epidemiologische situatie gerechtvaardigd zijn.
27. Ik benadruk dan ook: niet voor niets mag de rechter ingrijpen indien de Staat in redelijkheid niet voor het gevoerde beleid heeft kunnen kiezen. Met andere woorden, de door de Staat genoten beleidsvrijheid is niet onbeperkt en eindigt wanneer het gaat om evident onrechtmatig beleid. De lockdown die nu van kracht is, valt onder dergelijk evident onrechtmatig beleid. Niet alleen ontbreekt ieder nut en noodzaak, maar tevens leidt de lockdown tot disproportionele en onomkeerbare (neven)schade voor eisers. Dus daar waar de voordelen van de lockdown onzeker en hoogst waarschijnlijk nihil zullen zijn, staan daar wel ontzettend hoge, 100% zekere extreem hoge materiële en immateriële kosten tegenover. Met een weekje horeca dicht praat je al gauw over een schade van ca. 200 miljoen euro. En dat is slechts één getroffen sector. Wat

te denken van al die andere sectoren in de maand met normaliter de hoogste omzetten van het jaar: de retail, de kappers, de schoonheidsspecialisten, etc.

28. De beleidsvrijheid van gedaagde mag dan ook gerust een onsje minder. Er zijn grenzen.

POLITIEK KARAKTER VAN DE BESLISSING

29. Gedaagde stelt zich meermaals op het punt dat de rechter in deze zaak terughoudend op zal moeten treden, omdat de lockdown een politieke beleidskeuze betreft en de rechter met het oog op de trias politica zich hier niet over zou mogen uitspreken. Een ware eerbiediging van de essentie van de scheiding der machten wijst echter in tegenovergestelde richting en bovendien dient aan grondrechten, neergelegd in verdragen – ook in kort geding – vol te worden getoetst. In dit geval wordt het leven van de Nederlandse bevolking namelijk door de uitvoerende macht onder het mom van een ‘noodsituatie’ – die er niet is – op ongekende wijze ingeperkt. De Tweede Kamer heeft sinds de start van de pandemie een volgzame rol aangenomen, waarin zij zich slechts achteraf en op beperkte wijze buigt over de ministeriële regelingen die dan al aan het volk zijn gepresenteerd; ook met deze lockdown is de Tweede Kamer alweer achteraf geconfronteerd. Juist in deze zaak is het dan ook bij uitstek van het grootste belang dat de Nederlandse burger zich tot een onafhankelijk en controlerend orgaan kan wenden om dergelijk onrechtmatig beleid aan te vechten. Dat onafhankelijk en controlerend orgaan is, binnen de Nederlandse rechtsstaat, de rechterlijke macht.

30. Het kan niet zo zijn dat het OMT, dat een haast mythische status heeft gekregen, dat tegengeluid van andere deskundige niet duldt, de facto bijna twee jaar lang het Nederlandse beleid dicteert. Al helemaal niet aangezien studies die leiden tot een alternatieve conclusie dan die het OMT trekt, niet worden meegenomen in de besluitvorming en er geen plaats is voor wetenschapsdisciplines als economie, algehele gezondheidsleer of rechtsgeleerdheid. Kortom: juist nu het democratisch proces beperkter is dan voorheen, is het aan de rechter om in geval van evidente schendingen van de grondrechten op te treden als sluitstuk van de democratie - en hiermee tevens als hoeder van de rechtsstaat.

31. Ik doe dan ook, namens mijn cliënten en met hen vele Nederlanders, een appél op u, Edelachtbare, om op te treden als sluitstuk én hoeder van de rechtsstaat. U heeft hier vandaag de mogelijkheid om de schending van de grondrechten van miljoenen Nederlanders een halt toe te roepen. U heeft tevens de mogelijkheid om voor eens en voor altijd te laten zien dat in onze Nederlandse democratische rechtsstaat vergaande maatregelen zoals een lockdown enkel en alleen afgekondigd mogen worden wanneer de evidentie van het onbetwistbare nut

en noodzaak vast is komen te staan. Het kan en mag niet zo zijn dat er op basis van zeer onzekere voorspellingen onherstelbare schade wordt toegebracht aan het leven en de eigendommen van grote delen van de Nederlandse bevolking.

CONCLUSIE

32. De onmiskenbare conclusie leidt dat de sinds 19 december jl. afgekondigde lockdown resulteert in een onrechtmatige overheidsdaad. Eisers worden door gedaagde direct geschaad in hun fundamentele rechten middels de lockdown die een wettelijke basis vindt in de artikelen 4.a1, 4.a2, 3.1, 3.2 en 5.a1 Trm. In antwoord op artikel 2.1 van de conclusie van antwoord van gedaagde – waar ze een wetstechnisch punt heeft – komt het erop neer dat simpelweg het volledige besluit of althans de essentie van het Ministeriële Besluit ‘Regeling van de Ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, van Justitie en Veiligheid en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 18 december 2021, kenmerk 3282709-1019936-WJZ, houdende wijziging van de Tijdelijke regeling maatregelen covid-19 in verband met verzwaring van de maatregelen’ daar waar het ziet op de harde lockdown opgeschort, geschorst of buiten toepassing dient te worden gelaten totdat in een bodemprocedure hierover zal zijn beslist zodat niet alleen feitelijk, maar ook juridisch teruggevallen wordt op de Trm zoals die laatstelijk gold op 18 december 2021. Voor zover nodig kan dat als een wijziging van eis worden gezien.
33. Tot slot nog even de meer subsidiaire vordering en daarvoor verwijs ik naar productie 17, zijnde pagina 2 van de Memorie van Antwoord van gedaagde in de zaak die strekt tot algehele afschaffing van de coronapas en die dient voor het Gerechtshof Den Haag op 14 januari 2022. Daarin stelt in punt 1.2 de landsadvocaat het spoedeisend belang van eisers – waaronder ondergetekende – in vraag omdat “(vrijwel) alle locaties waarin op grond van de wettelijke regeling om een CTB werd gevraagd, [zijn] gesloten.” Maar de huidige ‘harde lockdown’ is conform de thans geldende Trm op de dag van de zitting dan al bijna afgelopen (15 januari 2022 om 5.00 uur) en zal dus op de dag van de uitspraak al lang zijn afgelopen. Of weet de landsadvocaat nu al dat dat op 15 januari 2022 *niet* het geval zal zijn ? Ik wil daar graag een **duidelijk antwoord** op van de landsadvocaat.

Breda, 28 december 2021

Advocaat
mr. B.J. Maes